

Andrzej F. Dziuba

"Sovereign Military Hospitaller Order of Saint John of Jerusalem of Rhodes and of Malta", Roma 2008 : [recenzja]

Collectanea Theologica 79/2, 232-234

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

i znanych bolesnym doświadczeniem połączonym z elementem wyzwolenia z losu unicestwienia.

Jak widać z pobieżnego zestawienia artykułów, osoba Jubilata cieszy się dużym uznaniem w świecie naukowym chrześcijańskiego Orientu, również wielu młodych uczonych jest związanych z ośrodkiem w Halle. Zakres omawianych zagadnień budzi podziw i zdumienie nad bogactwem Kościołów orientalnych. Dobrze się stało, że ośrodek studiów nad Kościołami orientalnymi w Halle, który ma piękne tradycje z uwagi na działalność Alexandra Böhliga i Petera Nagela, obecnie pod kierunkiem prof. J. Tubacha, reprezentuje swoją dyscyplinę w pełnym wymiarze i cieszy się międzynarodowym uznaniem.

Jerzy Woźniak CM, Tuchola

SOVEREIGN MILITARY HOSPITALLER ORDER OF SAINT JOHN OF JERUSALEM OF RHODES AND OF MALTA (wyd.), *Human Virtues – Christian Virtues. Events. The Young*, Roma 2008, ss. 166.

Chrześcijaństwo w spektrum swych form apostołskich jest wyjątkowo bogate i płodne. Na przestrzeni dziejów powstawały różnorodne wspólnoty czy instytucje, często uwarunkowane charyzmami, celem czy metodami działania oraz polityki proporcjonalnymi rozeznania znaków czasu. Stanowi to przykład żywotności oraz służebnego charakteru wiary, która w swych dziełach odpowiadała na oczekiwania danego miejsca, czasu czy okoliczności. To aktualność niesionego świadectwa.

W tę bogatą historię wpisuje się także dostojny Zakon Maltański. To już licząca niemal tysiąc lat historia, w bogactwie wydarzeń, miejsc i zwłaszcza ludzi. Początki w Ziemi Świętej, a potem zwłaszcza Cypr, Rodos i Malta, a w końcu oczekiwana stabilność w Rzymie, jakby pod okiem papieża. Obok elementów historii, w której można wskazywać postacie, miejsca, daty czy wydarzenia, trzeba jeszcze sięgnąć do sfery wiary i ducha. Trzeba tu przywołać podstawowe przesłanie dla dam i kawalerów maltańskich: „Tuitio fidei et obsequium pauperum”.

Staraniem aktualnego prałata Zakonu, abp. nuncjusza Angelo Acerbi Zakon Maltański od kilku lat wydaje cykl „Journal of Spirituality”. Obecnie prezentowany jest już 8 numer. Całość publikacji otwiera informacja o wyborze Fra Matthew Festinga na 79. Księcia i Wielkiego Mistrza Zakonu Maltańskiego wraz z podaniem jego krótkiego *curriculum vitae* (ss. 3-4). Kolejnym dodatkiem jest relacja Azelio G. Manzettiego, bardzo skromna i dyskretna o umieraniu i śmierci Fra Andrew Bertie, 78. Księcia i Wielkiego Mistrza Zakonu Maltańskiego (ss. 5-9). Po spisie treści (ss. 11-12) zamieszczono krótkie wprowadzenie, zapewne autorstwa

prałata Zakonu, choć brak sygnowania (s. 13). Następnie całość treściową podzielono na trzy bloki, co odzwierciedla także tytuł publikacji.

Pierwszy z bloków opatrzono tytułem: *Cnoty ludzkie – chrześcijańskie cnoty* (ss. 15-107). Otwiera go opracowanie Karla Moslera omawiające codzienne cnoty dla kawalerów i dam Zakonu Maltańskiego (ss. 17-41). Jest to refleksja teologa moralisty. Z kolei zamieszczono szkic Costantino Giraldiego OP analizujący cnoty kawalerów w ich odniesieniu do obrzędu profesji (ss. 43-69).

Fra John MacPherson omówił cnotę wierność i swoistej samodzielności w duchowości Zakonu Maltańskiego (ss. 71-78). Natomiast abp Angelo Acerbi ukazał pokorę i prostotę (ss. 79-91). W ostatnim tekście tej części Albrecht von Boeselager wskazał jak uczynić z siebie kochającego sąsiada biednych i chorych (ss. 93-107).

Wydarzenia to tytuł kolejnego bloku (ss. 109-146). Przypomniano najpierw wizytę Ojca Świętego Benedykta XVI w Szpitalu św. Jana Chrzyciela przy La Magliana (Rzym), prowadzonego przez Zakon Maltański (ss. 111-122). Na opis ten składa się relacja o przekazaniu encykliki *Spe salvi*, homilia Benedykta XVI i słowo Fra Andrew Bertiego. Następnie kard. Pio Laghi ukazał pielgrzymki do Ziemi Świętej (ss. 123-127). Dwa następne teksty poświęcone są 150-leciu objawień w Lourdes. Najpierw Guy Tardivy OP ukazał wspomnianą rocznicę oraz 50. pielgrzymkę Zakonu do Lourdes (ss. 129-141), a Philippe de Schoutheete de Terwarent, misję Kościoła między narodami w kontekście prezentowanej rocznicy (ss. 143-146).

Trzecia część nosi tytuł: *Młodość* (ss. 147-163). Najpierw Don Diego Merry del Val prezentuje refleksje na temat orędzi Ojca Świętego Benedykta XVI na XXII i XXIII Światowy Dzień Młodości (Kolumbia i Sydney) (ss. 149-157). Natomiast ks. Alessandro Repossi mówi o grupach młodych w delegacji (ss. 157-163).

Podobnie jak na początku, tak i na końcu zamieszczono *In Memoriam* poświęcone Maurice Couve de Murville, emerytowanemu arcybiskupowi Birmingham i długoletniemu głównemu kapelanowi przeoratu angielskiego pióra A.A. [Angelo Acerbi] (ss. 165-166).

Prezentowane materiały stanowią kolejną refleksję zwłaszcza wokół duchowości Zakonu Maltańskiego. To ważny element formacyjny tej wyjątkowej rzeszy członków Kościoła, podzielonych na trzy wielkie kategorie. Szczególnie cenne są te materiały dla indywidualnej refleksji jak i w różnych wspólnotach.

Do głosu dochodzi wielkie bogactwo przeszłości, z sięganiem do samych korzeni w Ziemi Świętej i zapoczątkowanej tam duchowości, która jest wybitnie biblijna, a zwłaszcza ewangeliczna. To dotykane samych początków, zrodzonych w specyfice ówczesnej sytuacji religijnej i politycznej na Bliskim Wschodzie. Wy-

daje się, że dla Zakonu Maltańskiego to myślenie historyczne winno jeszcze bardziej przełożyć się na praktykę życia, postępowania i działania.

Ważne, że tym razem podjęto zagadnienie cnót ludzkich i chrześcijańskich. Istnieje, już od czasów Cycerona znaczna zbieżność tych samych kategorii w kulturze europejskiej, ale mają one zróżnicowane treści, co jest godne przypomnienia. Swoiste nakładanie się cnót, m.in. za sprawą św. Ambrożego, jest ważnym fenomenem cywilizacyjnym i kulturowym. Przekracza to w wielu płaszczyznach znamiona czysto religijne, jednak w Zakonie Maltańskim ta motywacja winna być jeszcze mocniej akcentowana. Jest to przecież zakon, a więc droga chrześcijańskiego życia i świadectwa zróżnicowana w trzech wielkich gałęziach.

Dobrze, że w te wszystkie kategorie wpisują się twórczo także cnoty maltańskie. Raczej to zazwyczaj klasyczne cnoty chrześcijańskie, ale winny one jednocześnie być przeniknięte charyzmatem oraz specyfiką duchowości maltańskiej. Przecież stanowią ważny element samego istnienia zakonu oraz podejmowanej postęgi zakonnej.

Dobrze, że refleksje pochodzą od bardzo zróżnicowanych autorów. Mimo pewnych powtórzeń, wszystkie treści są niezwykle interesujące i potrzebne. Pozwala to na bardziej wszechstronne rozeznanie podejmowanej tematyki cnót, a zwłaszcza ich owocne praktykowanie w konkretnym życiu. Odkrywanie bogactwa drogi cnót w specyfice maltańskiej jest sięganiem do bardzo szlachetnej i dostojnej praktyki, która wydała także świętych i błogosławionych, którzy podążali drogą bł. Gerarda. Ta specyfika jest godna przypomnienia i zaprezentowania.

bp Andrzej F. Dziuba, Łowicz

Card. Zenon GROCHOLEWSKI, *La legge naturale nella dottrina della Chiesa*, A cura di Ligi Cirillo, Consult Editrice, Roma 2008, ss. 71.

Cywilizacja ludzka, szeroko pojęta jest szczególnie ważną i twórczą drogą rozwoju osobowego i społecznego człowieka. Przybierała ona zróżnicowane propozycje ideowe, kulturowe oraz etyczno-moralne. Szczególnym jednak elementem, zwłaszcza wymiaru społecznego, są propozycje prawne, zwłaszcza ludzkiego prawa stanowionego świeckiego czy kościelnego, w bogactwie ich wielorakich specyfikacji.

W całym tym fenomenie staje także prawo naturalne, przynajmniej tak rozeznaje to znaczna część współczesnej kultury. Zdaniem św. Tomasza z Akwinu, „prawo naturalne jest niczym innym jak uczestnictwem prawa wiecznego w stworzeniu rozumnym – *lex naturalis nihil aliud est quam participatio legis aeternae in creatura*